

DEN OSYNLIGA LÖNSAMHETEN - Tullens beslag av heroin och amfetamin ur ett socioekonomiskt perspektiv

Ingvar Nilsson 2008-04-30 (i.nilsson@seeab.se)

Inom Tullverket sker just nu en diskussion om den framtida organisationen, bemanningen och arbetsuppgifterna. Vi har blivit kontaktade av den fackliga organisationen Tull-Kust för att diskutera möjligheten av att studera de samhällsekonomiska effekterna av sådana förändringar. Det övergripande syftet med studien är att visa vilka samhällseffekter tullens årliga beslag av narkotika leder till och som en följd av detta den sannolika samhällsekonomiska effekten av ett minskat brottsbekämpande.

Vi har med hjälp av en socioekonomisk analys- och kalkylmodell studerat de samhällsekonomiska effekterna av tullens brottsbekämpande verksamhet och de beslag som utförts. Studien har endast omfattat beslag av heroin och amfetamin och utgör därför en grov underskattning av de faktiska effekter som uppstår till följd av brottsbekämpningen. Vi har mera exakt funnit att

- * tullen varje år beslagtar cirka 23 kilo heroin och 198 kg amfetamin. De årliga beslagen av heroin och amfetamin leder till en samhällsnytta på cirka 2.7 mdr kronor till följd av uteblivna samhällskostnader. Per gram motsvarar detta cirka 25.000 kronor för heroin och 11.000 kronor för amfetamin
- * cirka 1.100 personer inom tullen arbetar med denna typ av brottsbekämpning. Beslagen motsvarar ett årligt värde per anställd tullare inom brottsbekämpningen på cirka 2.5 miljoner kronor
- * samhällsvärdet av den beslagtagna narkotikan uppgår till cirka 5 gånger kostnaden för att bedriva verksamheten eller annorlunda uttryckt verksamheten ger en årlig avkastning på detta som uppgår till cirka 500 %
- * om brottsbekämpningen skulle reduceras till följd av minskad verksamhet och detta leder till minskade beslag skulle en sådan reduktion i genomsnitt och om inga andra förändringar genomförs leda till att för varje krona man sparade uppstod en samhällskostnad på 5 kronor. Dessa merkostnader skulle i första hand drabba rättsväsen (cirka 2 kr) och allmänhet (cirka 2 kronor) till följd av ökad brottslighet förknippad med narkotikamissbruk
- * om den brottsbekämpande personalen inom tullen skulle avlönas enligt någon form av bonussystem baserat på samhällsvärdet av deras insatser skulle deras genomsnittliga månadslön uppgå till drygt 150.000 kronor att jämföras med dagens 27.000 kronor

Det går att sätta ett mått på den samhällsnytta tullens brottsbekämpande arbete leder till. Som vi ser det, vore det ur tullens och andra myndigheters perspektiv angeläget att utveckla detta synsätt och denna typ av metoder för att sätta ett samhällsvärde på det egna arbetet. Modeller finns och det enda som krävs är tid och arbete för att förfina modellerna och bygga vidare på den kunskap och de databaser som finns.

Ur ett politiskt perspektiv och ur ett bredare samhällsperspektiv känns det än mera angeläget. I vår studie ser vi att ett snävt budgetperspektiv på tullens verksamhet kan leda till ett spartänkande av typen sila mygg och svälja kameler. Det kan mycket väl vara så att man genom att spara en krona i tullens verksamhet skapar merkostnader inom rättsväsendet på 2 kronor, inom kommuner och landsting på ytterligare 1 krona och för allmänheten med 2 kronor därutöver. Det anslag vi här presenterar ger det politiska systemet en möjlighet att konkret och handfast beräkna samhällseffekter av olika budgetbeslut. Det vore kanske klokt att tillämpa ett sådant synsätt mera systematiskt i det övergripande beslutsfattandet.